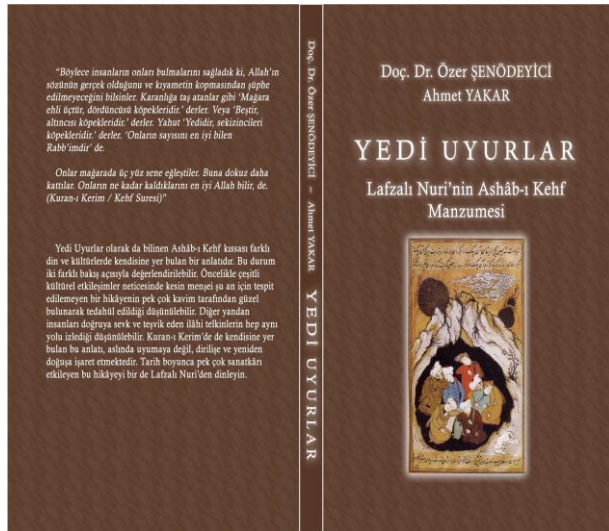

ASHÂB-I KEHF HAKKINDA MANZUM BİR ESER: YEDİ UYURLAR - LAFZALI NURİ'NİN ASHÂB-I KEHF MANZUMESİ¹

Araş. Gör. Halil Sercan KOŞİK

Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Ashâb-ı Khef, Yedi Uyurlar, Mağara Yârânı yahut Ehlü'l-Khef gibi farklı isimler altında çeşitli din ve kültürlerde kendisine yer bulmuş olan Ashâb-ı Khef anlatısı, tevhid inancını korumak uğruna dönemin putperest hükümdarından kaçarak bir mağaraya sığınan ve burada mucizevi bir biçimde uykuya dalıp yıllarca uyuyan yedi gencin hikâyesidir. Bu hikâyede kimilerine göre

bu yedi kişinin yanında Kıtmir isimli bir köpek de bulunmaktadır. Yine bazı rivayetlerde uykuya dalan gençlerin sayısının da değiştiği görülmektedir. Söz konusu kıssa özellikle Hristiyanlık ve Müslümanlıkta kendisine büyük bir yer edinmiştir. Bununla birlikte kutsal kitaplar içerisinde sadece Kur'an-ı Kerim'de Ashâb-ı Khef hakkında bilgi bulunmaktadır. Kur'an'ın Khef suresinin 9-26. ayetleri Ashâb-ı Khef'e ayrılmıştır.

Şüphesiz Ashab-ı Khef kıssasına divan şairleri de kayıtsız kalmamış ve bu konu ile ilgili manzum-mensur pek çok eser kaleme alınmıştır. Bunlardan birisi de Lafzalı Nuri'nin "Ashâb-ı Khef Manzumesi"dir. Daha önce çeşitli araştırmalarda değinilen bu eserin bilimsel neşirini ihtiva eden bir çalışma Şubat (2015) ayında Gece Kitaplığı yayınları arasından çıktı. Doç. Dr. Özer Şenödeyici ile Ahmet Yakar'ın ortaklaşa hazırladığı eser, 166 sayfadır. *Yedi*

¹ Özer Şenödeyici ve Ahmet Yakar, *Yedi Uyurlar - Lafzalı Nuri'nin Ashâb-ı Khef Manzumesi*-, Gece Kitaplığı, Ankara 2015.

Uyurlar -Lafzalı Nuri'nin Ashâb-ı Kefh Manzumesi- ismini taşıyan bu kitap şu kısımlardan oluşmaktadır: “Ashab-ı Kefh İnanışı” (s. 1-16), “Nuri-i Lafzevî'nin Ashab-ı Kefh Manzumesi” (s. 17-24), “Nüsha Tavsifleri” (s. 25-26), “Kaynakça” (s. 27-29), “Metin” (s. 30-70), “Eserin Bugünkü Türkiye Türkçesiyle Nesre Çevirisi” (s. 71-105), “Sözlük” (s. 106-121), “Tıpkıbasım” (s. 122-166).

İlk olarak “Ashâb-ı Kefh İnanışı” (s. 1-16) adını taşıyan giriş kısmında Yedi Uyurlar'ın çeşitli din ve kültürlerdeki görünüşlerine yer verilmiştir. Burada Müslümanlık başta olmak üzere Hristiyanlık, Hinduizm, Yahudilik ve Çin Mitolojisinde geçen birtakım anlatılardaki benzerliklere dikkat çekilmiştir. Söz konusu hikâyenin İslamiyette ele alınmış şekli ise başta bu dinin yüce kitabı Kur'an-ı Kerim olmak üzere çeşitli tefsir ve tarih kitaplarından yapılan alıntılarla detaylı bir biçimde aktarılmıştır. Ayrıca Yedi Uyurlarla ilgili yine İslam merkezli olmak üzere farklı rivayetlere de değinilmiştir.

Kitabın ikinci bölümü “Nuri-i Lafzevî'nin Ashab-ı Kefh Manzumesi” (s. 17-24) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde araştırmacılar, Nuri-i Lafzevî'nin Ashab-ı Kefh Manzumesi hakkında önemli bilgilere yer vermişlerdir. Eserin hangi kısımlardan oluştuğu, muhtevası ve vezni bu ikinci bölümde irdelenen konular arasındadır. Özellikle manzumenin muhtevası bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Eserin müellifi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi olmadığı hususu da yine bu kısımda dile getirilmiştir.

Eserin üçüncü bölümü ise “Nüsha Tavsifleri” (s. 25-26)'ne ayrılan kısımdır. Bu bölümde Ashâb-ı Kefh Manzumesi'nin ikisi yazma biri matbu olmak üzere üç nüshası olduğu haber verilmektedir. Yazma nüshalardan birincisi Çorum Hasanpaşa Yazma Eser Kütüphanesi'nde “Risâle fî Ashâbi'l-Kefh” adıyla ve 19 Hk 951/2 arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Araştırmacılar metin tenkidi yaparken bu nüshayı “Ç Nüshası” şeklinde isimlendirmişlerdir. İkinci yazma nüsha ise “Manzûme-i Kehfiyye” adını taşımaktadır. Bu nüsha da Erzurum İl Halk Kütüphanesi'nde 25 Hk 2227 arşiv numarasıyla kayıtlı olup araştırmacılar tarafından “E nüshası” olarak isimlendirilmiştir. Matbu olan son nüsha ise 1288 yılında basılmış olup “Hâzâ Kıssa-i Kehfiyye” adını taşımaktadır. Bu nüsha da “İ Nüshası” olarak tanımlanmıştır.

Nüsha tavsiflerinden sonra ise çalışmada yararlanılan kaynaklar, “Kaynakça” (s. 27-29) başlığı altında verilmiştir. Burada on altı kaynağın ismi yer almaktadır. Söz konusu kaynakça ileride Divan şiirinde Ashab-ı Kefh konusu üzerinde araştırma yapacaklar için de büyük bir kolaylık sağlayacaktır.

Eserin metni “Metin” başlığı altında kitabın 30-70. sayfaları arasında yer almaktadır. Çalışmanın en hacimli kısmını oluşturan metin, eserin yukarıda bahsedilen üç nüshasından hareketle ortaya konulmuştur. Metin tenkidi yapılırken nüshalar arasındaki farklar dipnotlarda gösterilmiştir. Burada manzumenin 326 beyitten müteşekkil olduğu görülmektedir.

Eserin metninin verilmesinden hemen sonra ise “Eserin Bugünkü Türkiye Türkçesiyle Nesre Çevirisi” (s. 71-105) başlığı altında manzum metnin günümüz Türkçesiyle nesre çevirisi yer almaktadır. Bu bölümde eserdeki beyitlerin gayet akıcı ve anlaşılır bir biçimde günümüz Türkçesiyle nesre çevrildiği görülmektedir. Bu durum şüphesiz günümüz okuyucusunun eseri daha rahat anlayabilmesine büyük bir imkân tanımaktadır.

Kitabın 106-122. sayfalarında ise orijinal metinde geçen ve pek fazla bilinmeyen kelimelerin sözlüğü yapılmıştır. Şüphesiz bu kısım da eserin orijinal metnini okuyup da içinde geçen bazı kelimeleri anlamakta zorluk çekecekler için düşünülmüştür. Bu da söz konusu çalışma hazırlanırken her türlü okuyucusunun dikkate alındığını gösteren önemli bir ipucudur.

Eserin sonuna araştırmacılar için bir nüshanın tıpkıbasımı (s. 122-166) da eklenmiştir. Çalışmanın bütün bu özellikleriyle Divan şiirinde Ashab-ı Kehf konusuna önemli bir katkı sunacağı açıktır.